

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за період січень–жовтень 2022 р. і січень–жовтень 2023 р. : офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

5. Виявлення та розслідування корисливих злочинів економічної спрямованості, пов'язаних з привласненням, розтратою майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) : [метод. реком.] / В. М. Конорев, Ю. Г. Бей ; за ред. В. І. Литвиненка ; МВС України ; Департамент ДСБЕЗ. Київ : РВВ МВС України, 2003. 97 с.

Фодчук Анатолій Богданович,

начальник Управління запобігання корупції
Міністерства внутрішніх справ України,
доктор філософії в галузі права;

Муквич Андрій Олександрович,

головний спеціаліст відділу управління
корупційними ризиками та методичного
забезпечення Управління запобігання
корупції Міністерства внутрішніх справ
України

ВИХОВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ МВС ЯК СКЛАДОВА ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ КОРУПЦІЇ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ

У даній статті висвітлюються питання, пов'язані з вихованням доброчесності в системі МВС як складової зниження ризику корупції в секторі безпеки і оборони: проблематика, міжнародний досвід, нормативне врегулювання в українському законодавстві, перспективи виховання доброчесності в системі МВС.

Матеріал, викладений у цій статті, буде корисним для працівників державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб.

Останнім часом в інформаційному просторі все частіше стало з'являтися поняття доброчесності та доброчесної поведінки, все більше набирає популярності та актуальності це питання у секторі безпеки і оборони. Така активність насамперед спричинена бажанням України стати повноправним членом Північноатлантичного Альянсу.

Учасники засідання Північноатлантичної ради у Варшаві, яке відбулося 8–9 липня 2016 року, констатують, що країни-члени НАТО

приділяють значну увагу доброчесності та вихованню доброчесності особливо в секторі безпеки та оборони. Важливість впровадження заходів підвищення ефективності у вихованні доброчесності, боротьбі з корупцією та забезпеченні належного урядування є актуальною як для членів Альянсу, так і для країн-партнерів. Члени Альянсу та країни-партнери рішуче підтримують та сприяють поширенню і реалізації принципів доброчесності, прозорості та підзвітності відповідно до міжнародних норм та практики, встановлених для оборонного та пов'язаного з ним безпекового секторів [1].

Незважаючи на те, що на сьогодні в українському законодавстві немає єдиного визначення поняття доброчесності, тема запровадження стандартів доброчесності для публічних службовців та прирівняних до них осіб є однією з актуальних, вона підтримується громадянським суспільством та пропонується міжнародними партнерами, зокрема, в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Наразі поняття доброчесності визначено в окремих галузевих законах та інших актах національного законодавства.

Так, у статті 4 Закону України «Про державну службу» [2] наведено принцип доброчесності – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час виконання наданих йому повноважень.

У Загальних правилах етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджених наказом Нацдержслужби від 05 серпня 2016 року № 158 [3], у розділі III, зокрема, зазначено, що державний службовець та посадова особа місцевого самоврядування зобов'язані діяти доброчесно.

Частиною другою статті 27 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [4], зокрема, встановлено, що підрозділ внутрішнього контролю НАБУ проводить перевірки своїх працівників на доброчесність та моніторинг способу їх життя. Такі перевірки проводяться Управлінням внутрішнього контролю НАБУ, за результатами готується доповідна записка на ім'я Директора НАБУ з відповідними висновками та пропозиціями [5].

Положеннями статті 17¹ Закон України «Про запобігання корупції» [6] передбачено перевірку працівників Національного агентства з питань запобігання корупції на доброчесність. У зв'язку з цим затверджено Порядок здійснення перевірок на доброчесність та моніторингу способу життя працівників Національного агентства з питань запобігання корупції [7].

Статтею 42 Закону України «Про освіту» [8] введено поняття академічної доброчесності як сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки, схваленим Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 [9], визначено напрями реформування органів правопорядку у тому числі з підвищення обізнаності співробітників органів правопорядку та прокуратури з питань доброчесності, підзвітності й прозорості за допомогою систематичного навчання.

Наказом Генеральної прокуратури України від 16.06.2016 № 205 [10] затверджено Порядок проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України. Цей Порядок визначає підстави, процедуру проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів Генеральної прокуратури України, регіональних і місцевих прокуратур та слідчих прокуратури.

Виховання доброчесності в системі МВС як складова зниження ризику корупції в секторі безпеки і оборони в умовах війни набула ще більшого значення, це знайшло відображення в Антикорупційній програмі Міністерства внутрішніх справ України на 2023–2025 р. [11].

Так, на виконання Антикорупційної програми на базі Донецького державного університету внутрішніх справ відкрито Тренінговий центр «Виховання доброчесності», який має на меті сприяти розвитку та пропаганді доброчесного світогляду серед працівників МВС, підвищенню розуміння етичних (в контексті доброчесності) принципів та стандартів поведінки, яких повинні дотримуватися працівники різних категорій установ системи МВС.

Також із залученням фахівців закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МВС, експертів Програми ВІ, використовуючи підходи до укладання Кодексу поведінки НАТО [12], розроблено проект Кодексу доброчесної поведінки працівників установ Міністерства внутрішніх справ України, прийняття якого сприятиме запровадженню стандартів доброчесності для працівників системи МВС, підвищенню рівня довіри суспільства до державних інституцій та подальшій роботі щодо набуття Україною членства в Північноатлантичному Альянсі.

Крім того, четвертий рік поспіль МВС разом із експертами Програми ВІ на базі закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МВС, проводить навчання, у тому числі з питань виховання доброчесності, для різних категорій працівників системи МВС. За цей період такими навчаннями охоплено близько 3700 осіб.

МВС визнає важливість побудови ефективної та доброчесної системи у сфері правоохоронної діяльності, особливо в контексті оборонного та безпекового сектору. Доброчесність, прозорість та підзвітність є невід’ємними складовими забезпечення ефективності діяльності системи МВС, підвищення рівня довіри.

Водночас дане питання потребує урегулювання на законодавчому рівні, що стане поштовхом для подальшого запровадження стандартів доброчесності на публічній службі, підвищення рівня довіри громадян до державних інституцій, сприятиме зниженню рівня корупції в Україні.

Список використаних джерел

1. Політика НАТО з виховання доброчесності «Ухвалено главами держав та урядів, які беруть участь у засіданні Північноатлантичної ради у Варшаві 8–9 липня 2016 року». URL: <https://buildingintegrity.hq.nato.int/Resources.aspx?id=1013>.
2. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: zakon.rada.gov.ua.
3. Наказ Національного агентства з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування». URL: zakon.rada.gov.ua.
4. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. URL: zakon.rada.gov.ua.
5. Наказ Національного антикорупційного бюро України від 29 листопада 2019 року № 142 «Про затвердження Положення про Управління внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України». URL: <https://nabu.gov.ua/nakaz-pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-upravlinnya-vnutrishnogo-kontrolyu-nacionalnogo>.
6. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VI. URL: zakon.rada.gov.ua.
7. Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 24 грудня 2020 року № 595/20 «Про затвердження Порядку здійснення перевірок на доброчесність та моніторингу способу життя працівників Національного агентства з питань запобігання корупції». URL: zakon.rada.gov.ua.
8. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: zakon.rada.gov.ua.
9. Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки». URL: zakon.rada.gov.ua.
10. Наказ Генеральної прокуратури України від 16 червня 2016 року № 205 «Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України». URL: zakon.rada.gov.ua.
11. Антикорупційна програма Міністерства внутрішніх справ України на 2023–2025 роки, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 28 лютого 2023 року № 136. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/prevention-corruption/onovlana-antikorupciina-programa-mvs-ukrayini-na-2020-2022-roki/antikorupciina-programa-ministerstva-vnutrisnix-sprav-ukrayini-na-2023-2025-roki>.
12. NATO code of conduct. URL: <https://www.nato.int/structur/recruit/info-doc/code-of-conduct.pdf>.